

18.8.2014

Ohjaavalle opettajalle ja kollegaohjaajalle

OPPIMISEN OHJAAMINEN –OPINTOJAKSO OSANA PEDAGOGISIA OPINTOJA

Opetuskokonaisuuden suunnittelu, toteutus ja arviointi (9 op) on keskeinen osa opettajan pedagogisia opintoja. Se kuuluu 12 opintopisteen laajuiseen Oppimisen ohjaaminen –opintojaksoon. Opintojakson muut osat ovat Henkilökohtaisen- ja oppimispiirikohtaisen opiskelusuunnitelman laatiminen (2 op) ja Opintojakson itsearviointi (1 op).

Opiskelijoiden lähtökohdat opetus- ja ohjausosaamisensa kehittämiseen ovat erilaiset: toiset ovat toimineet opettajan tehtävissä jo useita vuosia, toiset tulevat vasta aloittamaan uraansa opetustehtävissä. Olennaista onkin, että opettajakorkeakoulun asettamien tavoitteiden ohella opiskelijat asettavat opetus- ja ohjausosaamisensa kehittämiseksi omia tavoitteita henkilökohtaisissa opiskelusuunnitelmissaan.

Ammatillisen opettajakorkeakoulun asettamat osaamistavoitteet

Oppimisen ohjaaminen on opettajan työhön liittyvää keskeistä osaamista. Modernit ajatukset oppimisesta ja uudet oppimisympäristöt ovat laajentaneet näkemystä opettajan työstä ja siihen liittyvästä perinteisestä opetustaidon käsitteestä. Keskeinen ilmiö opetus- ja ohjaustyön taustalla on **oppiminen**. Laadukas opetus- ja ohjaustyö ja sen kehittäminen perustuvat tietoiseen käsitykseen ja riittävään teoreettiseen tietämykseen oppimisesta, osaamisen rakentumisesta sekä ihmisestä oppijana ja oman osaamisensa rakentajana. Oppimisen ohjaaminen on aina luonteeltaan käytännöllistä toimintaa, tapahtuupa se oppilaitoksessa, työpaikolla tai virtuaalisesti. Oppimisen lainalaisuuksien tuntemus ja toiminnan teoreettinen hallinta, joka perustuu tietoiseen käsitykseen oppimisesta, on opettajan keskeistä osaamista.

Oppimisen yleisten lainalaisuuksien tuntemuksen lisäksi opettajan on myös ymmärrettävä **ihmisten erilaisuus oppijoina**. Opiskelijoiden kulttuurisen taustan monimuotoisuudessa opettajalta vaaditaan kykyä toimia oppijoiden edellytysten mukaan ja vastata erilaisten oppijoiden oppimistarpeisiin sekä kykyä sopeuttaa ohjaustoiminta resurssien sallimiin puitteisiin.

Aikaisemmin opettajan keskeisenä tehtävänä ja hyvänä ammattikäytäntönä nähtiin valmiin opetussuunnitelman tinkimätön ja kyseenalaistamaton toimeenpano. Nykyinen opetussuunnitelma-ajattelu sen sijaan edellyttää opettajalta taitoa ja tahtoa jatkuvasti kehittää opetussuunnitelmaa niiden tilannevaatimusten mukaan, joissa kulloinkin toimitaan. Tulkitseva lähestymistapa opetussuunnitelmaan on siten osa opettajan osaamista. Oppimisympäristöjen ja -tilanteiden suunnittelussa, niihin liittyvissä tavoitteiden muotoiluissa ja sisältöjen valinnoissa sekä oppimisen ohjaukseen liittyvissä menetelmällisissä ratkaisuissa ja ohjaamiseen liittyvissä vuorovaikutustilanteissa vaaditaan siten tilanneherkkyyttä, luovuutta ja joustavuutta

Edelliseen perustuen Oppimisen ohjaaminen –opintojakson **osaamistavoitteeksi** on asetettu, että opiskelija

osaa ohjata monenlaisten oppijoiden oppimista teoreettisesti perustelulla ja eettisesti kestäväällä tavalla. Hän osaa hyödyntää uuden teknologian tarjoamia mahdollisuuksia oppimisen ohjaamisessa. Opiskelijalla on valmiudet kehittää oppimisen ohjaamisen osaamistaan asettamiensa tavoitteiden suunnassa yhteistyössä muiden kanssa.

Oppimisen ohjaaminen –opintojakson opiskelutavat

Oppimisen ohjaaminen –opintojaksoon sisältyy opiskelijan näkökulmasta erilaista työskentelyä.

Opiskelijat:

- osallistuvat lähipäiviin ja verkkotyöskentelyyn,
- perehtyvät opettajuutta, opetusta, ohjausta ja oppimisen arviointia käsittelevään kirjallisuuteen,
- toteuttavat opetuskokonaisuuden suunnittelu-, toteutus- ja arviointitehtävän
- toimivat vertaisohjaajana ja antavat palautetta toiselle opiskelijalle 2-4 kertaa
- työstävät oppimisen ohjaamisen oppimistehtävää ja jakavat sen tuloksia omassa oppimispiirissään ja lähipäivillä.

Oppimisen ohjaaminen -opintojakson ohjaus ja arviointi

Oppimisen ohjaaminen –opintojakson työskentelyä ohjataan ja arvioidaan sille määritettyjen osaamistavoitteiden ja henkilökohtaiseen opiskelusuunnitelmaan kirjattujen tavoitteiden perusteella. *Ammatillisen opettajakorkeakoulun kouluttaja vastaa arviointipäätöksestä.* Se tehdään kriteeriperusteisesti asteikolla hyväksytty/hylätty. Arviointipäätös perustuu opiskelijan toiminnasta kertyviin havaintoihin (oppimistehtävät, lähipäivillä ja verkossa tapahtuva työskentely) sekä ohjaavan opettajan, opiskelijan ja opettajakorkeakoulun kouluttajan käymiin ohjaus- ja arviointikeskusteluihin

Opettajaopiskelija saa ohjausta ja palautetta omalta **ohjaavalta opettajaltaan** tai **kollegaohjaajaltaan**. Oppilaitoksissa työskentelevät ohjaajat ovatkin merkittävässä asemassa erityisesti opetuksen ja ohjauksen suunnittelu-, toteutus- ja arviointitehtävän toteuttamisessa. Ohjausta ja palautetta antavat myös **vertaisohjaajat** ja **opettajakorkeakoulun kouluttajat**. Ohjauksen onnistumisen kannalta olennaista on hyväksyvä, turvallinen ja kannustava ilmapiiri, opiskelijan itsearvioinnin tukeminen ja palautteen antaminen opiskelijan omaa aktiivisuutta, kokemuksia ja itseohjautuvuutta arvostaen.

Opetuskokonaisuuden suunnittelun ja toteutuksen arviointi on avointa ja jatkuvaa vuoropuhelua opiskelijan, ohjaavan opettajan tai kollegaohjaajan, vertaisohjaajan ja opettajakorkeakoulun kouluttajan välillä. Arvioinnin keskeisenä tehtävänä on tukea opiskelijan opettajaksi kasvua ja ammatillista kehittymistä. Opetustilanteiden yhteyteen tulee varata aikaa palaute- ja arviointikeskustelua varten.

Opetuskokonaisuuden toteutukseen osallistuvat:

- opiskelija/ oppimispiiri
- ohjaava opettaja = ei työsuhteessa olevan opiskelijan ohjaaja oppilaitoksessa
- kollegaohjaaja = työsuhteessa olevan opiskelijan kollega omassa oppilaitoksessa
- vertaisohjaaja = toinen ammatillisessa opettajankoulutuksessa oleva opiskelija
- opettajakorkeakoulun kouluttaja = oma opettajankouluttaja

Ohjaava opettaja

Opiskelijoiden, jotka eivät toimi opettajan tehtävissä opintojen aikana, tekevät opetuskokonaisuuden suunnitteluun ja toteutukseen liittyvät oppimistehtävät jossakin oppilaitoksessa. Opetuskokonaisuuden suunnittelun ja toteutuksen ohjauksesta vastaa siinä oppilaitoksessa työskentelevä ohjaava opettaja. Ohjaava opet-

taja on opiskelijan lähin yhteistyökumppani opetuskokonaisuuden suunnittelu- ja toteutustehtävien tekemisessä. Hän tuntee organisaation toimintatavat ja hänen alan sisällöllinen asiantuntemuksensa ja pedagoginen kokemuksensa ovat opiskelijan käytettävissä. Ohjaussuhde on kollegiaalinen yhteistyösuhde, jossa molemmat oppivat. Ohjaavan opettajan tuella opiskelija saa mahdollisuuden suunnitella, toteuttaa ja arvioida oppimisen ohjausta ja samalla hän saa myös palautetta kokeneelta kollegalta. Ohjaava opettaja auttaa opiskelijaa jäsentämään ja käsitteellistämään omaa toimintaansa sekä ennen opetustilanteita että niiden jälkeen. Hän rohkaisee opiskelijaa kokeilemaan ja arvioimaan ohjaustyönsä periaatteiden toimivuutta.

Kollegaohjaaja

Opettajana toimivan opiskelijan opetuskokonaisuuden suunnittelu- ja toteutustehtäviä tuetaan kollegaohjauksen avulla. Kollegaohjaaja on pedagogisen kelpoisuuden omaava, kokenut työkaveri, joka työskentelee samassa oppilaitoksessa opiskelijan kanssa. Kollegaohjaajan tehtävänä on antaa opettajaopiskelijalle palautetta opetuskokonaisuuden suunnitelmista ja opetuksen toteuttamisesta.

Vertaisohjaaja

Opiskelijan vertaisohjaajana toimivat samanaikaisesti ammatillisessa opettajankoulutuksessa olevat opiskelijat, jotka toimivat samassa oppilaitoksessa tai lähialueella taikka opiskelevat samassa ryhmässä tai alueellisessa oppimispiirissä. Opiskelijat tukevat toistensa kehittymistä seuraamalla opetusta, suunnittelemalla ja mahdollisuuksien mukaan toteuttamalla yhdessä opetusta ja osallistumalla palautekeskusteluihin. Vertaisohjaaja seuraa opetusta ja antaa siitä kirjallista palautetta vähintään kolme (3) kertaa (ks. Opetusharjoittelun arviointikriteerit).

Opettajakorkeakoulun kouluttaja

Opettajakorkeakoulun kouluttaja seuraa ja tukee opiskelijan oppimisprosessia, auttaa opiskelijaa syventämään pedagogista ajatteluaan ja löytämään uusia näkökulmia oppimisen ohjaamiseen. Hän on sekä ohjaavan opettajan että opiskelijan tuki opetusharjoittelun aikana. Kouluttaja seuraa opetusta 1-2 kertaa.

Oppimistehtävät:

Oppimisen ohjaaminen -opintojaksoon kuuluu kolme oppimistehtävää. Opintojakson aluksi laaditaan henkilökohtaiset tavoitteet opintojaksolle. Toisena tehtävänä on opetuskokonaisuuden suunnittelu, toteutus ja arviointi. Opetuskokonaisuutta varten laaditaan "raamisuunnitelma", jota täsmennetään yksittäisten oppimisen ohjaamistilanteiden suunnitelmilla. Opintojakson päättää kolmantena tehtävänä itsearviointi, jossa opiskelijat arvioivat opintojakson prosessia ja sen tuloksia suhteessa asettamiinsa tavoitteisiin.

Opiskelija sopii etukäteen niiden oppimisen ohjaamistilanteiden ajankohdat, jolloin esimerkiksi kouluttaja ja vertaisohjaajat seuraavat ja arvioivat oppimisen ohjaamistilanteita. Hän toimittaa sekä opetuskokonaisuuden raamisuunnitelman että oppimisen ohjaamistilannekohtaiset suunnitelmat ja oppimisen ohjaamistilanteen arviointilomakkeen etukäteen vertaisohjaajille, ohjaavalle opettajalle ja opettajakorkeakoulun kouluttajalle.

Videointia käytettäessä, opiskelija sopii kouluttajansa, oppimispiirinsä ja vertaisohjaajiensa kanssa videotujen opetustilanteiden analysointi- ja arviointiajat. Hän huolehtii myös videoinnista ja tarvittavasta videointiluvasta.

Arviointikriteerit

Oppimistehtävien ja havainnointien avulla arvioidaan oppimista koskevaa osaamista, opetus-, ohjaus- ja arviointiosaamista, oppijaosaamista, toimintaympäristöosaamista, uuden teknologian osaamista, kehittämisosaamista, työelämä- ja yrittäjyysosaamista, yhteistyö- ja verkosto-osaamista, vuorovaikutusosaamista, tiedonhallintaosaamista sekä reflektio-osaamista.

Hyväksyttävän tason arviointikriteerit ovat seuraavat:

Osaaminen:	Hyväksyttävä taso:
Työelämä- ja yrittäjyys-osaaminen ja Toimintaympäristöosaaminen	<ul style="list-style-type: none"> Opiskelija tuntee oman alansa työelämän ja yrittäjyyden edellyttämät osaamisvaatimukset ja osaa jäsentää sitä opetuksen ja ohjauksen suunnittelua ja toteutusta varten. Opiskelija tuntee opetusalan opetussuunnitelman tai tutkinnon perusteet taikka muut opetustaan ohjaavat perusteet ja suunnittelee opetusta ja ohjausta niissä määritettyjen tavoitteiden mukaisesti.
Oppimista koskeva osaaminen, Oppijaosaaminen ja Opetus-, ohjaus- ja arviointiosaaminen	<ul style="list-style-type: none"> Opiskelija suunnittelee ja ohjaa oppimista perustuen teoreettisesti perusteltuun käsitykseen oppimisesta ja ammatillisesta kehittymisestä. Opiskelija ottaa huomioon opetusta ja ohjausta suunnitellessaan sekä opetus- ja ohjaustilanteissa oppijoiden monenlaiset lähtökohdat sekä oppimisedellytykset ja -tarpeet. Opiskelija ohjaa oppimista siten, että se mahdollistaa oppimistavoitteiden suuntaisen ja oppijakeskeisen työskentelyn. Opiskelija arvioi opiskelijoiden oppimista kehittäväällä tavalla ja mahdollistaa opiskelijoiden itsearvioinnin. Opiskelija antaa vertaispalautetta kehittäväällä tavalla.
Uuden teknologian osaaminen	<ul style="list-style-type: none"> Opiskelija käyttää verkkoa ja muita uuden teknologian tarjoamia mahdollisuuksia opetuksessa ja ohjauksessa mielekkäällä ja tarkoituksenmukaisella tavalla. Opiskelija osallistuu aktiivisesti verkkotyöskentelyyn ja luo toiminnallaan edellytyksiä myönteiselle vuorovaikutukselle.
Vuorovaikutusosaaminen	<ul style="list-style-type: none"> Opiskelija toimii eettisesti ja luo edellytyksiä myönteiselle ilmapiirille ja yhteistyölle opetus- ja ohjaustilanteissa.
Reflektio-osaaminen	<ul style="list-style-type: none"> Opiskelija arvioi realistisesti toimintaansa oppimisen ohjaajana ja yhteistyökumppanina sekä asettaa itselleen uusia tavoitteita osaamisensa kehittämiseksi.

Arviointiasteikko:

Hyväksytty/Hylätty